

BESZÁMOLÓ SZAKBIZOTTSÁGI RENDEZVÉNYRŐL

Időpont: 2018. április 25, szerda

Helyszín: EOQ MNB Képzési Központ
1026 Budapest, Nagyajtai utca 4/a

Szervező: EOQ MNB Minőségrendszerek, Közigazgatási és Fogyasztóvédelmi, Építésügyi, valamint Oktatási és Terminológiai Szakbizottságai
„Pódiumbeszélgetések a Minőségről” sorozat

Téma: **Kell, és lehet-e szabályozni a Facebook-ot?**

Előadó: **Zódi Zsolt** egyetemi docens, Corvinus Egyetem; tudományos munkatárs, MTA TK Jogtudományi Intézet

A Facebook aktív használóinak száma jelenleg 2,07 milliárd fő a világon, ebből 1,15 milliárd ember mobil eszközön használja azt. Minden ötödik lapmegtekintés a Facebook-on keresztül történik: az Internetet is a Facebook vagy a Google segítségével érjük el, tehát a közvetítők már beépültek a mindennapi életünkbe. Aki a platformokon nincs rajta, az virtuálisan nem is létezik.

A politikai polarizálódás egyik legfőbb oka az Internet: a 2000-es években született nemzedék 60%-a kizárólag a Facebook-on keresztül jut a hírekhez. Azt azonban nem mondhatjuk, hogy a Facebook valamiféle „szabályozási Vadnyugat” lenne, ugyanis jelenleg is szabályozva van. Csakhogy a jogsértések szankcionálását még egyértelmű esetekben is nagyon nehéz kikényszeríteni. Vannak dolgok, amik nem jogsértők ugyan, de társadalmilag rendkívül káros hatásúak (pl. álhírek, hazugságok). Ezek a hagyományos médiában meglehetősen lassan terjednek, a Facebook viszont felgyorsítja őket, és a hatásuk is összehasonlíthatatlanul nagyobb. Nincs semmilyen minőségi kontroll: honnan fogjuk tudni, hogy melyik hír igaz és melyik nem? Pedig egyaránt nagy hatással lehetnek a társadalmi és a politikai kérdésekre (lásd: a macedón álhírgyáros diákok esetét).

Hatványozottan felmerül itt a szólásszabadság kérdése, továbbá az önszabályozás és az állami szabályozás viszonya. Ijesztő lehet, hogy a személyi

adatok birtokában (profilépítés: „Posztolj még többet saját magadról!”) úgy manipulálhatják az embereket, hogy ők maguk nem is veszik azt észre. Így az emberek mintegy buborékba záródnak, amit visszhangszoba-effektusnak nevezünk: a végén már semmi mást nem kapunk vissza, csak a saját buta előítéleteinket. A monopóliumok a hálózatos iparágakban könnyebben alakulnak ki (pl. telefontársaságok), ez régebb óta ismert jelenség. Itt egy önerősítő visszacsatolási (feedback) mechanizmusnak lehetünk tanúi: minél több tag, annál több bevétel; ez olcsóbb árakat és még több szolgáltatást jelent, ami viszont egyértelmű az új tagok csatlakozásával, és ez fokozottan igaz a platformokra, így a Facebookra is, csak ezek ellene a hagyományos monopólium-ellenes eszközökkel, (pl. feldarabolás) nem lehet küzdeni. További probléma a Facebook belső szabályainak politikai háttere. A politikai jobboldal szerint nem jó, hogy a Szilícium-völgy kapitalista urai mondják meg, meddig terjed a szólásszabadság határa. Liberális elfogultságukban nem tűrik az ellenvéleményt, miközben egyfajta lila ködbe burkolják az embereket, elhítelve velük, hogy a közjó szolgálata jegyében az emberi kapcsolatok erősítésén munkálkodnak.

Röviden összefoglalva a helyzet nem valami rózsás; íme, a fő ellentmondások:

A Facebook önképe	A valóság
1. Magáncég – fő mozgatórugója a profit	1. Közmű – a véleménynyilvánítás fő terepe
2. Technikai cég – platformot ad, algoritmusokat állít elő	2. A nyilvánosság csatornája, minden technikai döntésnek alkotmányos következményei vannak
3. Globális cég – liberális amerikai játékszabályok	3. Lokális nyilvánosságok – lokális morális standardok

Szintén nagy kihívás, hogy az adatvédelmi beállításokkal igazándiból senki sem foglalkozik; nem tudhatjuk, hogy milyen adataink hová és hogyan jutnak el. (ld. a Cambridge Analytica botrányt). Az is gond, hogy az Internet nem felejt, ezért került be a „*right to be forgotten*” (elfeledtetéshez való jog) az új GDPR-ba. A Google esetleg – külön kérésre – hajlandó leszedni a kellemetlen, elavult személyes információt.

A hallgatók hozzászólásaikban felhívták a figyelmet arra, hogy az egyes nemzeti kormányokkal szemben az Európai Unió nagyobb érdekérvényesítő képességgel rendelkezik. A mai gyerekek már a digitális világban szocializálódnak, ezáltal a felsőoktatásban kommunikációs eszközként is használható a Facebook, feltéve persze a megfelelő összefüggések ismeretét.

Várkonyi Gábor